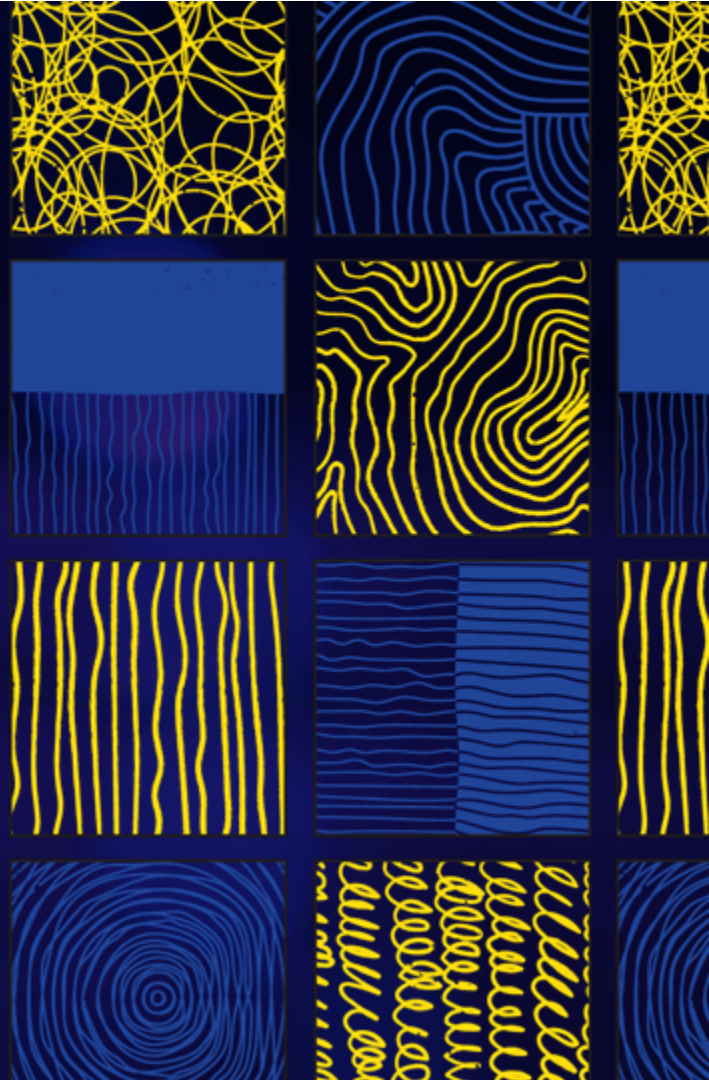

Оцінка прав на об'єкти інтелектуальної власності та їх облік у складі нематеріальних активів

Вступ

В сучасних умовах інтелектуальна власність (далі – ІВ), як основа інновацій, є ключовим фактором для успішної діяльності будь-якого підприємства.

ІВ є важливою складовою частиною нематеріальних активів підприємства. Протягом останніх десятиліть відбувся значний ріст частки ринкової вартості нематеріальних активів в загальній структурі активів підприємства. Зараз на них припадає понад 90% ринкової вартості багатьох компаній у США та Європі.

***Оцінка прав на об'єкти інтелектуальної власності (далі – ОІВ) та постановка їх на бухгалтерський облік** надає підприємству можливість ефективно комерціалізувати інтелектуальну власність і отримати додатковий прибуток від володіння правами на ОІВ або від надання їх у використання.*

*Підприємство може використовувати ОІВ при виробництві власної продукції, передавати майнові права на використання ОІВ третім особам та комбінувати обидва варіанти. **За допомогою оцінки прав на ОІВ** можна визначити, який з цих варіантів є більш доцільним в конкретних умовах господарювання.*

Всі об'єкти інтелектуальної власності мають свою вартість, але для ефективного управління цими об'єктами необхідно правильно її визначити.

Що таке оцінка прав на ОІВ ?

Оцінка прав на об'єкти інтелектуальної власності – це процес визначення вартості прав на результат інтелектуальної, творчої діяльності, виражений в конкретному ОІВ, за встановленою процедурою на певну дату.

Хто може проводити оцінку ?

*Відповідно до Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» оцінку проводять **суб'єкти оціночної діяльності**.*

Суб'єкти оціночної діяльності

суб'єкти господарювання - зареєстровані в установленому законодавством порядку фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, а також юридичні особи незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, які здійснюють господарську діяльність, у складі яких працює хоча б один оцінювач, та які отримали сертифікат суб'єкта оціночної діяльності.

органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які отримали повноваження на здійснення оціночної діяльності в процесі виконання функцій з управління та розпорядження державним майном та (або) майном, що є у комунальній власності, та у складі яких працюють оцінювачі.

Які об'єкти інтелектуальної власності підлягають оцінці ?

1

літературні і художні твори та інші об'єкти авторського права

2

торговельні марки

3

винаходи, корисні моделі, промислові зразки

4

комп'ютерні програми

5

комерційні таємниці та ноу-хау

6

комерційні (фірмові) найменування

7

компонування напівпровідникових виробів

8

географічні зазначення

*

інші об'єкти, що згідно із законодавством належать до об'єктів права інтелектуальної власності

Оцінка прав на ОІВ проводиться для таких цілей:

- ✓ постановка ОІВ в якості нематеріального активу на бухгалтерський облік з метою збільшення фінансової бази для оновлення основних фондів за рахунок амортизації нематеріальних активів
- ✓ переоцінка прав на ОІВ для визначення ринкової вартості та цінності цього активу на визначену дату
- ✓ внесення ОІВ до статутного капіталу підприємства
- ✓ визначення вартості прав на ОІВ при укладанні договорів щодо розпорядження майновими правами на ОІВ (ліцензійних договорів, договорів купівлі – продажу, договорів франшизи тощо) з метою отримання додаткових доходів і визначення подальшої стратегії комерціалізації ОІВ
- ✓ визначення розміру платежів (паушального або роялті) за використання ОІВ при укладанні договорів
- ✓ визначення майнових часток (паїв) учасників та засновників підприємства, що приходяться на ОІВ, а також здійснення купівлі-продажу цих часток
- ✓ створення, реорганізація, банкрутство, ліквідація, приватизація підприємства, яке володіє правами на ОІВ
- ✓ визначення розміру авторської винагороди; дарування і спадкування прав на ОІВ

Основні аспекти постановки ОІВ в якості нематеріальних активів на бухгалтерський облік підприємства

Права на ОІВ є найбільшою складовою в структурі нематеріальних активів підприємства.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» придбаний або отриманий нематеріальний актив відображається в балансі, якщо існує імовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена.

На облік у складі нематеріальних активів беруться:

ОІВ, створені на самому підприємстві

придбані або отримані права на володіння, користування та розпорядження ОІВ після їх відчуження від колишніх власників та визначення їх вартості

Постановка прав на ОІВ на бухгалтерський облік надає такі можливості:

- ✓ збільшення вартості активів підприємства, забезпечуючи його більшу капіталізацію
- ✓ збільшення фінансової бази для оновлення основних фондів за рахунок амортизації нематеріальних активів, зменшення бази оподаткування
- ✓ ефективне розпорядження майновими правами на ОІВ шляхом укладання ліцензійних договорів, договорів купівлі – продажу, договорів франшизи тощо з метою отримання прибутку
- ✓ внесення майнових прав на ОІВ до статутного капіталу суб'єкта господарювання, зменшуючи внесок у вигляді інших засобів (грошових коштів та ін.)

Якщо ОІВ не відображено на балансі підприємства, виникають складності з наданням ОІВ у використанні за ліцензійними договорами або продажом, тому що не до кінця визначено належність прав на нього.

Отримання охоронного документу (патенту, свідоцтва) на ОІВ –

необхідний крок для постановки на бухгалтерський облік, який встановлює авторство і визначає виключні права власника на цей об'єкт.

Своєчасне отримання охоронного документу на ОІВ:

спрощує процедуру постановки на бухгалтерський облік

дозволяє суб'єкту господарювання захистити себе від ризиків неправомірного використання ОІВ третіми особами та уникнення судових спорів щодо підтвердження виключних прав власника на відповідний об'єкт

Зверніть увагу!

Якщо об'єкт інтелектуальної власності вже використовуються підприємством, але перебуває на стадії реєстрації та щодо нього ще не оформлено охоронного документа, то такий об'єкт має зараховуватись на баланс, як незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи.

Після отримання охоронного документа оформлюється Акт введення в господарський оборот об'єкта інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів і визначається первинна вартість цього ОІВ. З цього моменту об'єкт інтелектуальної власності ставиться на баланс і підприємство має право нараховувати на нього амортизацію.

Як визначити вартість прав на ОІВ при зарахуванні на баланс суб'єкта господарювання?

Суб'єкт господарювання може самостійно визначити первісну вартість, за якою права на ОІВ будуть відображені в балансі.

Також, відповідно до Закону «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» суб'єкт господарювання може визначити первісну вартість, за якою права на ОІВ будуть відображені в балансі, за допомогою залучення професійного оцінювача (суб'єкта оціночної діяльності).

Такою первісною вартістю є:

- ✓ для ОІВ, створених власними силами підприємства, - собівартість (сума витрат на його створення)
- ✓ для ОІВ, придбаних на умовах договору купівлі-продажу, - вартість, яка складається з ціни придбання та інших витрат, пов'язаних з його придбанням
- ✓ для ОІВ, придбаних в результаті обміну, - залишкова вартість переданого об'єкта (для подібного об'єкта) або справедлива вартість переданого об'єкта (для неподібного об'єкта), збільшена (зменшена) на суму грошових коштів чи їх еквівалентів, що була передана (отримана) під час обміну
- ✓ для безоплатно отриманих ОІВ - справедлива вартість на дату отримання з урахуванням витрат, пов'язаних з його отриманням

Для чого необхідна переоцінка прав на ОІВ, які стоять на балансі підприємства ?

У випадку, коли ОІВ вже стоїть на балансі підприємства у складі нематеріальних активів та приносить прибуток, тобто щодо цього об'єкту існує активний ринок, доцільно провести переоцінку прав на ОІВ для визначення справедливої (ринкової) вартості та цінності цього активу на теперішній час, тим самим збільшивши вартість підприємства в цілому та підвищивши його інвестиційну та ринкову привабливість.

Також визначення ринкової вартості прав на ОІВ шляхом переоцінки може дати можливість укласти більш вигідні ліцензійні договори або продати ОІВ за ринковою вартістю.

Основні рекомендовані джерела

- Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-Ш.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>
- Про затвердження Національного стандарту №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 р. № 1440.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF#Text>
- Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 р. № 1185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF#Text>
- Про затвердження Методики оцінки майнових прав інтелектуальної власності: Наказ Фонду державного майна від 25.06.2008 р. № 740.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0726-08#Text>
- Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 № 242.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>

Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ) є суб'єктом оціночної діяльності та надає послуги з оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Для надання консультацій та замовлення послуги з оцінки звертайтеся за телефоном: (044) 498-38-72

Контакти:
e-mail: office@nipo.gov.ua
Dmytrii.Sydorenko@nipo.gov.ua

Адреса:
01601, Україна, м. Київ,
вул. Дмитра Годзенка, 1